

MIDDELEEUWSE PERSONEN VERNOEMD IN STRAATNAMEN

Keizer Otto, Ludgardis en Godelinde

Keizer Otto, Graaf Wichman, Ludgardis en Graaf Floris, Godelinde. Zowel in het Spiegel als in het Godelindekwartier zijn historische personen uit de tiende en dertiende eeuw vernoemd in straatnamen. Ze hadden te maken met hoe het Gooi een Hollands gewest werd. De namen Ruthard, Lotharius, Radboud, Walther en Hildegonde zijn er indirect mee verbonden. Hieronder de gebeurtenissen die ertoe leidden dat het Gooi bij (Noord-) Holland hoort.

Keizer Otto

Keizer Otto I (912-973) was koning van een gebied dat Duitsland, Vlaanderen en Nederland omvatte. Later werd hij ook koning van Italië. In 962 werd hij door de paus tot keizer gekroond. In een deel van zijn rijk hadden graven grote stukken land in leen. Keizer Otto wilde op aandringen van zijn vrome tweede vrouw Hilde-

gonde dat elke graaf een deel van zijn grond aan de kerk schonk om er een klooster te vestigen, met een zoon als abt.

Graaf Wichman, Ludgardis en Ruthard

Graaf Wichman IV (936-973) bestuurde vanaf 952 het graafschap Hamaland (een gebied rond de IJssel) en daarnaast de Veluwe en Nardincklant (het Gooi). Hij had geen zoons, maar verbouwde in 966 zijn burcht in Elten (op de grens van Nederland en Duitsland) tot 'joffrenstift' (vrouwenklooster), waarvan zijn dochter Luitgarde (Ludgardis) abdis werd. Hij schonk het klooster onder andere de gouw (het gebied) Nar-

Het klooster van Elten, waarvan Luitgarde de eerste abdis was, werd gewijd aan Sint Vitus

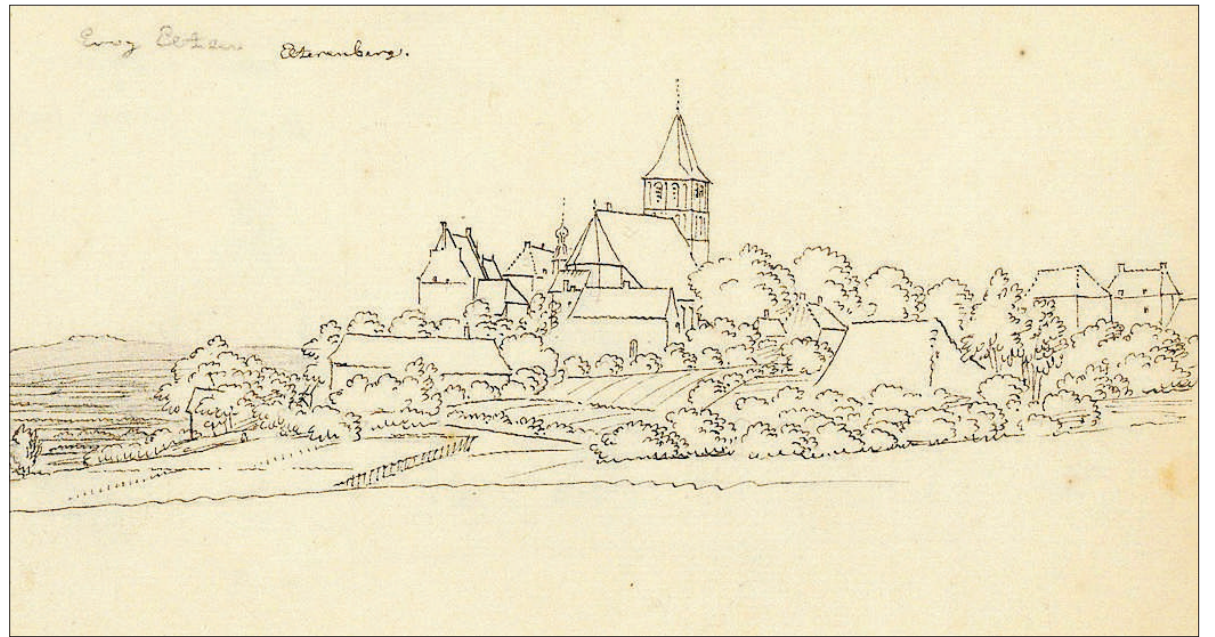
dincklant. De oudst bekende heerser van Hamaland is Brunhari uit de achtste eeuw, die door velen wordt vereenzelvigd met Ruthard. Er zijn echter ook wetenschappers die deze vereenzelving als onmogelijk zien.

Lotharius en Radboud

Lotharius (941-986) volgde zijn vader Lodewijk IV na diens dood in 954 op als koning van Frankrijk. In 965 trouwde hij met de stiefdochter van keizer Otto I, Emma. Het voorstel 'de beroemde schoonzoon van Keizer Otto' in een straatnaam te vernoemen werd door de gemeenteraad enthousiast aangenomen.

■ Bisschop Radboud, gewelfafbeelding in de Broerenkerk in Zwolle.

■ Het vrouwenklooster in Elten (Rijksmuseum).

Radboud was van 899 tot 917 bisschop van Utrecht. Hij is de katholieke patroon van de wetenschapsbeoefening en de Radbouduniversiteit in Nijmegen is naar hem vernoemd. Zijn opvolger Balderik heeft meegewerkt aan de stichting van het klooster in Elten. Het is niet geheel duidelijk waarom de gemeenteraad besloot een straat naar Radboud te vernoemen.

Klooster te Elten en Sint-Vitus

Het klooster van Elten, waarvan Luitgarde de eerste abdis was, werd gewijd aan Sint Vitus, een jongeling die in de derde eeuw

zijn leven had gegeven voor het geloof. In 863 was het (vermeende) lijk van de heilig verklaarde Vitus in een plechtige optocht die twintig dagen duurde naar Westfalen gevoerd en dat had veel indruk gemaakt. Ook de kerken die werden gebouwd in de gebieden die het klooster bezat werden aan de heilige Vitus gewijd. Vandaar dat in het Gooi diverse Sint Vituskerken te vinden zijn, onder meer in Naarden, Bussum en Hilversum.

Godelinde en Graaf Floris

Het bezit van Nardincklant leverde niet heel veel op voor het

klooster en toen de Hollandse graven en de bisschop van Utrecht in de dertiende eeuw strijd gingen voeren om het bezit van het gebied, verkocht de abdis Gudula (Godelinde) op 6 mei 1280 Nardincklant aan de Hollandse graaf Floris V voor 25 Utrechtse ponden, "jaarlijks ten eeuwigen dagen op Sint-Maartensdag te betalen". In strikte zin was hier dus eigenlijk sprake van verpachting.

Walther en Hildegonde

Bijzonder is dat in het Godelindekwartier ook naar Walther en Hildegonde straten zijn vernoemd. Zij zijn namelijk de hoofdpersonen in een Germaanse heldensage. Het Walthariuslied werd in de tiende eeuw geschreven door de monnik Ekkehard in het klooster van Sankt-Gallen. Vermoedelijk is het een bewerking van een oud Germaans verhaal. Walther van Aquitanië is de held die vijanden moet overwinnen om met zijn verloofde Hildegonde aan het Rijk der Hunnen te ontsnappen.

Bronnen:

A.J. Gouka, Het Gooi/klooster in Elten in: 'In Bussum hebben straten namen...'; R. Wenskus, Sächsischer Stammesadel und fränkischer Reichsadel, Göttingen 1976

Eric Bor

■ Graaf Floris V (Wikimedia).

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET GEMEENTEARCHIEF

www.gooienvchthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

Werkpaarden

De Emil Ludenpenning is dit jaar toegekend aan vrijwilligers van de Stichting Dag van het Werkpaard uit Blaricum. Op de foto uit 1933 zien we twee flinke paarden die onder aansporing van de boer het land omploegen. Op de achtergrond staat de PHOHI (Philips Omroep Holland-Indië). Deze radiozender (korte golf) was enige jaren daarvoor opgericht in Huizen en had bereik tot in het toenmalige Nederlands-Indië, Suriname en de Antillen.

FOTO EN TEKST: STREEKARCHIEF GOOISE MEREN

■ Keizer Otto, miniatuur in Registrum Gregorii (Musée Condé).